

УДК 728.2; 72.012.363

Х. В. Урсатій

НЕТРАДИЦІЙНЕ ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНЕ ВИРІШЕННЯ КВАРТИР У КУРСОВИХ ПРОЕКТАХ БАГАТОКВАРТИРИНОГО ЖИТЛА

Постановка проблеми

Досить тривалий час у практиці викладання курсового проекту «Багатоквартирне житло» широко застосовувалися планувальні прийоми економічного вирішення квартири особливо одно- та двокімнатних, та поділ просторів на функціональні зони. Були складені та погоджені методичні вказівки стосовно норм проектування квартир у багатоквартирних будинках. З настанням нового ХХІ сторіччя у практиці світового житлового будівництва з'являються нові течії. Пов'язані вони, у першу чергу, із об'ємно-просторовим вирішенням квартири, зміною її якісних показників. При проектуванні квартир почали широко застосовуватися недопустимі раніше об'ємно-просторові форми, які з великим інтересом перейняли до своїх курсових проектів студенти архітектурних спеціальностей.

На сьогоднішній день серед курсових проектів студентів на тему «Багатоквартирне житло» широко застосовуються нетрадиційні об'ємно-просторові форми. У своїх проектах вони опираються на сучасні тенденції проектування квартир, досвід викладачів та аналізують проекти закордонних архітекторів.

Проектування квартир з нетрадиційною об'ємно-планувальною структурою відбувається на інтуїтивному рівні, методом особистих здогадок та міркувань студентів а також за фаховою підказкою керівників, у той час як типологія нетрадиційних просторів стрімко зростає та вимагає досконалого вивчення. Нетрадиційні простори, складні не лише за своєю об'ємно-просторовою структурою, а й якісними показниками та рівнем комфортності для проживання, що базується не лише на відпочинку, а й на веденні домашнього господарства.

Не наведена систематизація нетрадиційних просторів, не виведені рекомендації щодо проектування такого типу квартир, немає нормативної бази яка би зробила можливим грамотне проектування квартир з нетрадиційною об'ємно-планувальною структурою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Впровадженням нерегулярних просторових структур у житлових багатоквартирних будинках за кордоном, займаються багато відомих архітекторів серед яких: архітектор зі світовим ім'ям Заха Хадід, архітектори

Сусаку Аракава та Маделін Джинс, та представники архітектурного бюро Herzog & de Meuron.

Дослідженням і впровадженням нерегулярних просторових структур, за кордоном, займаються, зокрема, представники „Вольдорської школи”. У процесі вивчення питання співіснування природи та архітектури вони розвивають напрямок в архітектурі антропософія.

Проте жодними з них не наведена систематизація нетрадиційних просторів, не вивчені їх естетичні, функціональні, економічні та психологічні якості та не виведено жодних рекомендацій щодо проектування таких просторів.

Формулювання цілі статті.

Використати дане дослідження спільно із іншими, вже проведеними та опублікованими дослідженнями нетрадиційних об'ємно-планувальних вирішень квартир як на території України так і за кордоном, для складання рекомендацій щодо проектування квартир з нетрадиційною об'ємно-планувальною структурою, які будуть покладені в основу методичних вказівок для студентів спеціальності «Архітектура».

Задачі дослідження.

1. Проаналізувати студентські курсові проекти з нетрадиційними об'ємно-просторовими вирішеннями квартир у багатоквартирних будинках.
2. Навести систематизацію нетрадиційних об'ємно-просторових вирішень квартир, які мають місце у корсових проектах студентів.
3. Визначити особливості просторів з нетрадиційною просторовою структурою.

Виклад основного матеріалу.

У комерційних багатоквартирних житлових будинках збудованих в кінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст. частіше починають застосовувати елементи просторотворення, які не характерні для другої половини ХХ ст.: криволінійність огорожуючих конструкцій у плані, наявність більше ніж чотирьох кутів у приміщеннях і, нарешті, відсутність перегородок між приміщеннями різними за своїм функціональними призначеннями (кухня – вітальня – хол – коридор). Усі ці творчі експерименти архітекторів є наслідком пошуку оригінальності, бажання вразити інвестора і, особливо, - потенційного споживача. Цьому сприяє і широке поширення каркасно-монолітних систем, внаслідок чого виникають квартири з гнучкою планувальною структурою, що призводить до індивідуалізації планувальних рішень квартир. Намагаючись рухатися «у ногу із часом», майбутні спеціалісти переймають ці ідеї і втілюють

їх у своїх курсових проектах не маючи при цьому ніякої нормативної бази для проектування таких квартир.

Фактично, у деякій мірі концепція „нетрадиційних” житлових просторів бере свої початки з 30-50 рр. ХХ ст., коли в архітектурі США та Західної Європи були створені об’єкти, форма яких витікала з призначення та конкретних умов середовища, подібно до форм природних організмів. Принципи органічної архітектури, вперше сформульовані у 1890-х рр. американцем Л. Саліваном, були розвинені його учнем Ф. Л. Райтом. В основі концепції Райта була покладена неперервність архітектурного простору, на противагу підкресленню його окремих частин в класичній архітектурі. [1]

Серед інших архітекторів, які працювали у тому ж напрямку і створювали об’єкти, внутрішні простори яких можна віднести до „нетрадиційних”, можна назвати такі прізвища як: арх. Гауді (буд. Каса Міла), арх. А. Алто, арх. Ф. Л. Райт, арх. Міс Ван дер Рое (Франсворт-хаус), арх. Ле Корб'юзьє («Житлова одиниця» в Марселі), арх. Ріхард Нойтр (будинок Етвела в Лос-Анжелесі), арх. Роберт і Венна Вентурі (будинок в Честнатхіл), арх. Майкл Грейвз (будинок Хансельмана в Індіані), арх. Ричард Мейер (Будинок Сміта в Коннектикуті), арх. Тадео Андо (Кідосакі-хаус). [2]

У творчості усіх цих архітекторів характерною особливістю є наслідування концепції неперервності архітектурного простору протипоставленої підкресленому виділенню його окремих частин в класичній архітектурі; поділ простору на дві зони – загальну та інтимну, причому простір загальної зони проектується „перетікаючим” без стаціонарних перегородок між холлом, загальною кімнатою та їдальнею.; розгортання простору по ламаній лінії (арх. Ле Корб'юзьє «Житлова одиниця» в Марселі) [2]

У своїх курсових проектах, при проектуванні квартир, студенти застосовують окрім традиційних, ще й інші прийоми просторотворення:

1. Проектують квартири з перетікаючими просторами, розширюють пройоми між приміщеннями, утворюючи при цьому відкриті простори нетрадиційної форми. Опираючись на досвід закордонних архітекторів, котрий наочно ілюструють фахові періодичні видання, надають перевагу, перш за все, створенню відчуття великого простору шляхом об’єднання кількох суміжних приміщень в одне: кухня - їдальня – вітальня – хол – коридор. Таким чином, з’являються поліфункціональні приміщення специфічної функції і форми, перетікаючі простори, а відповідно, і зовсім інші (порівняно із попередніми) тенденції інтер’єрного проектування.

2. Досить часто у студентських проектах, при проектуванні квартир верхніх поверхів, зустрічаються приміщення з перепадом висот, практично ті ж самі перетікаючі простори, утворені об’єднанням приміщень, розташованих у

різних рівнях з перепадом висот до 1,5 метра, а також також квартири у двох рівнях, простір у яких розвивається не по горизонталі, а по вертикалі таким чином, що з приміщення на верхньому рівні можна спостерігати простір приміщення на нижньому рівні. У комерційному проектуванні такі прийоми застосовуються переважно у квартирах класу „люкс” та „еліт”. Див. Іл. 1

*Іл. 1. Курсовий проект студента 5 курсу спеціальності «Архітектура».
Інтер'єр квартири у двох рівнях.*

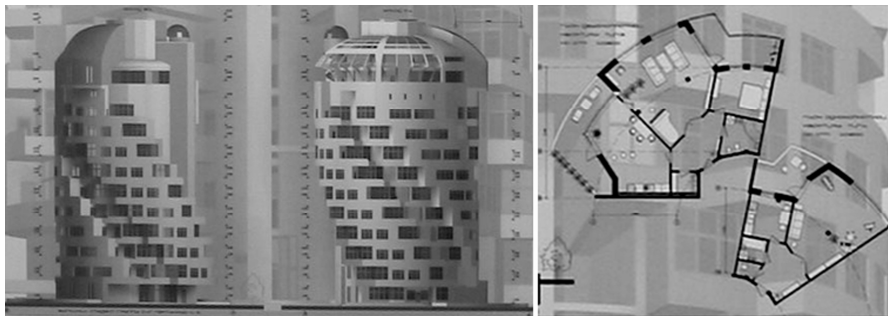
3. Вартим уваги залишається застосування студентами прохідних кімнат при проектуванні квартир. В житловому фонді, як старому так і новому 60-70-х років, а також найновішому є прохідні приміщення. З одного боку наявність прохідної кімнати у квартирі вважають недоліком, з іншого боку свідомо її створюють. У результаті проведеного дослідження серед мешканців багатоквартирних будинків виявилось, що 60% опитаних хочуть, щоб кухня була відділена від інших приміщень стінами, а решта (переважно респонденти віком до 35 або малосімейні) руйнують перегородку між кухнею та вітальною. У курсових проектах студентів, прохідні приміщення досить часто виникають випадково у результаті компактності проектування квартири або керуючись зовнішнім виглядом проектованого будинку.

4. Останнім часом у курсових проектах почали зустрічатися квартири з темними кухнями в глибині приміщення, що освітлюються другим світлом. Напротязі тривалого часу, при проектуванні кухонь, перед студентом стояло завдання обов'язково освітити її першим світлом та запроектувати відокремлено від інших приміщень аби не відбувалося пересікання різних функціональних процесів. Таким чином у деяких останніх студентських проектах зустрічаються приміщення, котрі виконують як функцію відпочинку так і функцію приготування їжі. Останнє забезпечується обладнанням кухонним рядом у глибині приміщення і відокремлюється від вітальні барною стійкою.

На сьогоднішній день такий спосіб організації процесу приготування їжі вже тривалий час застосовується у світовій практиці і поступово запозичується вітчизняними архітекторами. Проте такий варіант планувального вирішення доцільний далеко не у всіх типах квартир. Цей аспект ще не досліджений з точки зору якісних характеристик квартири, але не зважаючи на це студенти на свій розсуд намагаються його застосовувати.

Не рідкістю стали квартири з глибокими (більше 6 м) приміщеннями, які мають природне освітлення лише з однієї сторони.

5. При формуванні зовнішнього вигляду будинку, основний наголос майбутні архітектори ставлять на цікавому зовнішньому вигляді проектованої споруди, мало при цьому замислюючись про комфортність та гармонійне сприйняття внутрішнього простору квартир. При такому проектуванні утворюються криволінійні елементи зовнішнього огородження, які, з однієї сторони, роблять можливим створення квартир неподібних на типові та цікавих з точки зору інтер'єрних характеристик (візуально збільшується внутрішній простір, тривалість інсоляції приміщення і, відповідно, цікавих форм набуває фасадна пластика (що при оцінюванні проекту відіграє не останню роль)), а з іншої точки зору, невдале та невміле проектування приводить до того, що спроектовані таким чином приміщення виявляються незручними для проживання у них, для розстановки меблів та обладнання, а великий, на перший погляд, простір використовується не раціонально. Див. Іл. 2 [3]

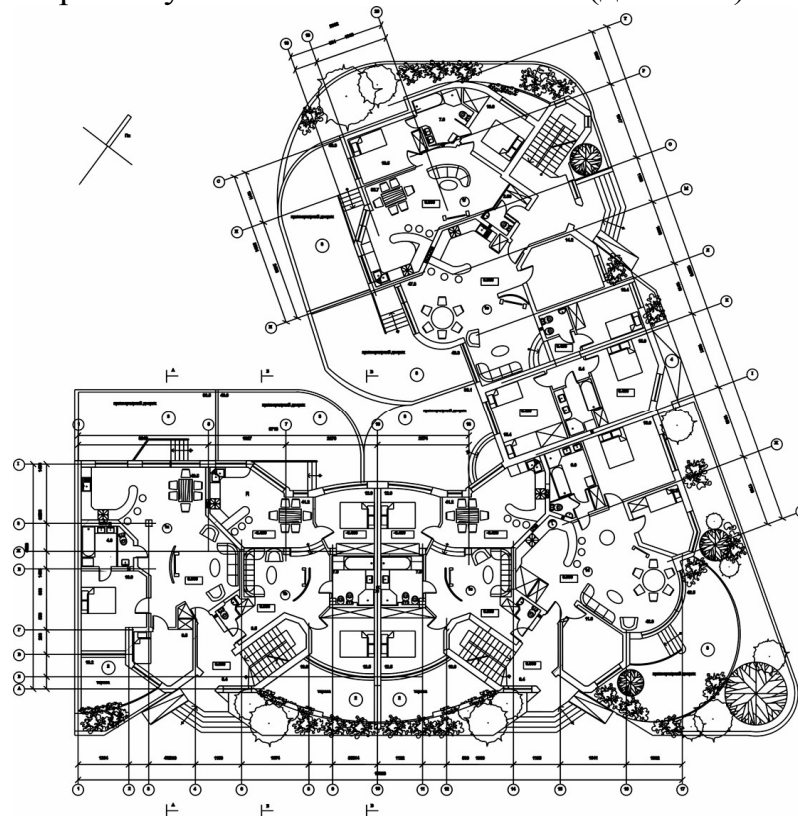

Іл. 2. Курсовий проект . Багатопверховий житловий будинок.
(Ростовська державна академія арх. і мистецтва)

6. Приміщення нетрадиційного співвідношення площі і висоти також мають місце у курсових проектах. Це квартири де у результаті об'єднання декількох приміщень в одне співвідношення висоти до досить великої площі приміщення візуально виглядає непропорційним і викликає дискомфорт. Або, наприклад, висота приміщення зони загального користування, що утворилося у результаті об'єднання кухні, їдальні та вітальні більша ніж висота решти приміщень. Останнє зустрічається рідше.

7. Мансардні приміщення у корсовому проектуванні багатоквартирного житла студентів зустрічаються рідше у наслідок надання більшої переваги проектуванню плоских дахів.

Одним із яскравих прикладів проектування квартир з нетрадиційною об'ємно-планувальною структурою у багатоквартирному будинку є дипломний проект на здобуття ступеню магістра Архітектури, виконаний студенткою Національного Університету «Львівська політехніка» (див. Іл.3)

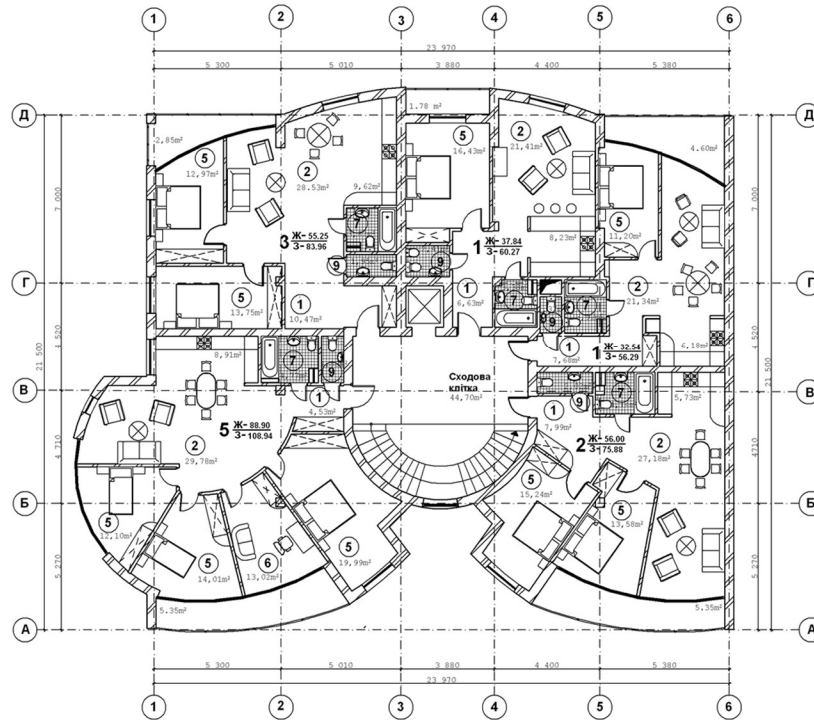
*Іл. 3. Дипломний проект на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр.
План першого поверху житлового багатоквартирного будинку.
(магістр. Айрапетян Х. В.)*

Головним завданням проектування було створення квартир планувальна організація простору, яких відрізнялися би від традиційного. Під традиційним розумівся чіткий поділ простору на прямокутні об'єми, наявність коридорної системи та інші аспекти традиційного житла.

У складі житлового будинку 12 квартир різної планувальної структури: трикімнатні, чотирикімнатні, п'ятикімнатні, шести- та семикімнатні квартири, три квартири з перепадом висот на 450 мм, п'ять квартир у двох рівнях.

Простір всіх квартир організовано таким чином, що приміщення зони загального користування об'єднані в одне і утворюють при цьому великий перетікаючий простір, який поступово розкривається перед людиною, коли вона потрапляє до помешкання. У деяких квартирах зони у відкритому

перетікаючому просторі розташовані таким чином, що розкриваються перед глядачем лише по мірі просування квартирою і при цьому коридорні зони відсутні. Приміщення кухні не відділяються перегородкою, коли знаходяться на деякому віддаленні від вітальні, в протилежному випадку простір кухні візуально відділяється напівпрозорим огородженням. (див. Іл.4)

Іл. 4 . Курсовий проект на тему «Багатоквартирне житло». Вик. студ. Рудевич Ю. В. НУ"ЛП". План першого поверху житлового багатоквартирного будинку.

Висновки.

Проведений аналіз дав можливість визначити відсоткову частку нетрадиційних об'ємно-просторових вирішень квартир серед курсових проектів багатоквартирних будинків виконаних студентами архітектурної спеціальності. Зважаючи на те, що у своїх проектах студенти опираються на сучасні тенденції проектування квартир, досвід викладачів та аналізують проекти закордонних архітекторів – розробка на основі проведених досліджень (сучасні багатоквартирні будинки з нетрадиційним об'ємно-просторовими вирішеннями квартир, закордонний досвід проектування таких квартир та проведене соціологічне дослідження серед споживачів нетрадиційних просторів) методичних вказівок та рекомендацій щодо проектування таких просторів стане незамінним порадином для студента у процесі проектування.

Серед сучасних тенденцій курсового проектування житлових багатоквартирних будинків можна виділити такі дві групи квартир: з

приміщеннями традиційної форми та з приміщеннями нетрадиційної форми та функції. Приміщення квадратної або прямокутної форми у плані та в просторі, тобто утворені паралельними протилежними стінами, підлогою і стелею, які перетинаються під кутом наближеним до 90 градусів; поділ простору на приміщення кожному із яких відведена окрема функція – є приміщеннями традиційної форми. Усі інші види приміщень, котрі явно не відповідають даним вимогам, належать до приміщень нетрадиційної форми. Прикладом приміщень нетрадиційної форми є: приміщення трапецієподібної форми, приміщення із непаралельними протилежними стінами, приміщення з криволінійними стінами, мансардні приміщення і приміщення, утворені кількома рівнями; поліфункціональні простори (тобто група приміщень зі спорідненими функціями об'єднана в один простір).

За способом просторотворення, нетрадиційні об'ємно-планувальні вирішення квартир у курсових проектах можна систематизувати таким чином:

- нетрадиційні простори що розвиваються по горизонталі: криволінійні стіни, непаралельні стіни, сотові структури (шести-, п'ятигранники), перетікаючі простори, прохідні приміщення;

- нетрадиційні простори що розвиваються по вертикалі: мансарди, подвійні простори, приміщення з перепадом висот (підлоги, стелі), квартири в двох рівнях

Література

1. Мардер. А. Архітектура. Короткий словник-довідник. – К.: Будівельник, 1995. – 334с.
2. Уоткин Д. История западноевропейской архитектуры. – KONEMANN, 2001. – 421с.
3. Конкутські дипломні проекти студентів архітектурних спеціальностей (КНУБА)
4. За матеріалами сайту: <http://lp.edu.ua/Institute/IA/archproect.shtml>

Анотація

В статті наводяться приклади застосування серед курсових проектів багатоквартирного житла студентів спеціальності «Архітектура» нетрадиційних об'ємно-планувальних вирішень квартир.

Аннотация

В статье рассматриваются примеры применения между курсовых проектов многоквартирного жилья студентов специальности «Архитектура» нетрадиционных объемно - планировочных решений квартир.

Summary

There are many types of apartments with a difficult lay-out take place in the student's academic year projects of multi room habitation, during last time.